

รูปแบบการใช้สื่อสร้างสรรค์วิพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Model of Buddhist Creative Media Literacy for Local Hometown
Development of the Youth in Phra Nakhon Si Ayutthaya
Province

กมลาศ ภูวนาธิพงศ์ Kamalas Phoowachanathipong^๑
มนัสนันท์ ประภัสสรพิทยา Manasanan Prapassornpitaya^๒

ทิพย์ธิดา ณ นคร Tiptida Na Nakorn^๓

พระมหานันทวิทย์ แก้วบุตรดี Phramaha Nuntawit Dhīrabhaddo^๔
เอื้ออารีย์ วัยวัฒน์ Aue-aree Waiwattana^๕

Received: December 21, 2022 Revised: September 27, 2023

Accepted: September 30, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ พัฒนาระบบการ และประเมินผลการใช้สื่อสร้างสรรค์วิพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ คน กลุ่มเสวนาออนไลน์ จำนวน ๓๐ คน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวน ๖๐ คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน การสัมภาษณ์เชิงลึก กิจกรรมเสวนาและกิจกรรมจับกลุ่มส่งบ้านเกิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบน

^๑ สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Buddhist Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand. อีเมล: kamalas2013@gmail.com

^๒ สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Buddhist Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand. อีเมล na.tiptida@gmail.com

^๓ บริษัท ไทยอินเตอร์แมท จำกัด Thaiintermate , Co.Ltd.Thailand., อีเมล auearee.w@gmail.com

^๔ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Buddhist Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand. อีเมล sakorn_49@hotmail.com

^๕ บริษัทมายเวป , My Web. Co.ltd Thailand. อีเมล pmanasanan456@gmail.com

มาตรฐาน t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลวิจัยพบว่า ๑. รูปแบบการใช้สื่อประกอบด้วย เครือข่ายขับเคลื่อนสานความร่วมมือ กระบวนการสร้างความร่วมมือและการเสริมสู่การยกระดับ ๒. กระบวนการกิจกรรม มี ๔ ขั้นตอน คือ สร้างความร่วมมือเครือข่ายโรงเรียนในพื้นที่ อบรบปลูกจิตสำนึกรักษากำเนิด การทำโครงการจับกล้องส่องบ้านเกิดและ นำเสนอคลิปวิดีโอได้ แนวความคิด“แลดูเบิ่งผ่อ” คือ “๕ ดู” ได้แก่ วิถีชีวิต ค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ๓. ผล ประเมิน พบว่า ภาพรวมเยาวชนมีจิตสำนึกรักษากำเนิดสูงขึ้นก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการใช้สื่อประกอบด้วยการพัฒนากระบวนการใช้สื่อสร้างสรรค์ กิจกรรมใช้สื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกรักษากำเนิดบ้านเกิดและผลผลิตสื่อสร้างสรรค์ ๑๐ ชิ้นงาน

คำสำคัญ, สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธ, การพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด

Abstract

The aims of research were to study, to develop and to access a model of Buddhist creative media literacy for local hometown development of youths in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research method was mixed method. Data were collected from 9 key informants, 30 online discussion groups and 60 student samples. Research tools were assessment forms, in-depth interviews, discussion activities and the activity of “Chap Klong Song Bankoet”. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, t-test and content analysis. The research resulted: 1 . A model included engagement, enrichment and enhancement 2 . Four steps of activity process were school network cooperation, consciousness-building training, carrying out “Chap Klong Song Bankoet” project and presenting video clips under the concept of “Lae, Do, Berg, Por” namely “5 Do”, i.e. ways of life, values, arts, culture and traditional 3. The assessment results found that overall, mean average scores for homeland consciousness of youth is higher than before participating in the project ($p < .05$) and the results of using a model consisted of process development of using creative media, activities for using cultural creative media and 10 pieces of media output.

Keywords: Using Media to Create a Buddhist way, Local hometown development

(ส่วนนี้ให้คงไว้ห้ามลบทิ้งหรือเคาะ Enter)

๑. บทนำ

การสื่อสารเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับทุกคน และยิ่งในปัจจุบันยังมีช่องทางมากมายให้เราได้สื่อสารกัน “สื่อหลัก” ยังคงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในการสื่อสารได้ในวงกว้าง แต่ถึงอย่างนั้น ประชาชนอย่างเราก็ทำหน้าที่เป็นสื่อได้ โดยผ่านช่องทางออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่ายในยุคดิจิทัล โดยปรากฏการณ์ที่ข้อมูลข่าวสารเพิ่มและไหลอย่างรวดเร็วนั้นเกิดจากสื่อที่มีมากขึ้น รวมถึงสื่อออนไลน์ และเป็นธรรมชาติของตัวสื่อที่ง่ายต่อการบริโภคและง่ายต่อการส่งต่อทุกวันนี้^๖ สื่อเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตอย่างยิ่งในรูปแบบต่างๆ อาทิ สื่อสร้างสรรค์ เป็นสื่อนำเสนอในรูปของเทคโนโลยีนำเสนอต่างๆ เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ ภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น และสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เป็นสื่อที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสังคม รวมถึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามัคคีและใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้แล้วสื่อนับว่ามีอิทธิพลต่อการรับรู้และพฤติกรรมของคนในสังคมทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยในปัจจุบันพบว่าใน ๑ สัปดาห์ คนไทยใช้เวลากับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุดรองลงมาคือ ทวี หนังสือพิมพ์ และแมกกาซีน ซึ่งในกลุ่มอายุประมาณ ๑๕ – ๓๔ ปี หรือที่เรียกว่า กลุ่ม Generation Y เป็นกลุ่มที่มี พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดถึง ๕๔.๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ คือ เฉลี่ยแล้วที่ท่องอินเทอร์เน็ต วันละ เกือบ ๘ ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่เด็กและเยาวชนบางกลุ่มยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้สื่อ อย่างรู้เท่าทัน และขาดทักษะที่จำเป็น ด้านการใช้สื่อ และในหลายกรณีที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง กลายเป็น ผู้ควบคุม ดูแล อย่างไม่ถูกต้อง เป็นผลให้เด็กไม่สามารถใช้สื่อไปในทางสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้^๗

อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้ สื่อยังเป็นเครื่องมือหลักของกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่เยาวชนเลือกใช้เพื่อถอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ของเยาวชนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด โดยที่การพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐-

^๖ อัญรินทร์ อมรอิสริยาชัย คณ ะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, “สื่ออันสำคัญไฉน” ความสำคัญของสื่อ และสิ่งที่สื่อขาดหายไปในปัจจุบัน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://kuza.me/Yapao>, (สืบค้นวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๕.)

^๗ พนา ทองมีอาคม และคณะ, *เรียนรู้เรื่องสื่อ, สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม*, กรุงเทพฯ: บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด (๒๕๕๙)

๒๕๖๔^๕ให้ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาค้นหาความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาค้นหาช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมในการนี้ จึงต้องอาศัยกลไกประชากรรัฐที่เป็นการรวมพลังขับเคลื่อนจากทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน และการกำหนดประเด็นบูรณาการของการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด ทำความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันกับคนในชุมชน โดยใช้หลักความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกษตรทฤษฎีใหม่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยอาศัยฐานความเข้มแข็งของประเทศอันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมและพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นเจ้าของสินค้าและบริการมูลค่าสูงที่ยกระดับมูลค่าในห่วงโซการผลิตสินค้าและบริการ นำเทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัลสมัยใหม่来帮助ทำลายข้อจำกัด ให้เกิดการก้าวกระโดดของการพัฒนาต่อยอดและสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน^๕

จากประเด็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่ากระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนพัฒนาบ้านเกิดเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจาก “การผลิตสื่อสร้างสรรค์ในยุคปัจจุบัน มีความสำคัญมาก เนื่องจากทำให้เยาวชนรักถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองและรักในตัวตนของตนเอง ร่วมส่งเสริมอนุรักษ์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการใช้สื่อสร้างสรรค์และมีประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรมและหลักโยนิโสมนสิการมาสร้างเป็นตัวชี้วัดและบูรณาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนตามแนวคิด “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาการเรียนรู้” เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีประสบการณ์จริงจากการได้ลงพื้นที่ ซึ่งการสร้างกิจกรรมลักษณะนี้ อยู่ในกรอบแนวคิด “แลดูเบิ่งผ่อ” เยาวชน

^๕ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔, สำนักนายกรัฐมนตรี, (๒๕๕๙), หน้า ๕

^๕ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓., [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_DraftFinal.pdf [๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕].

ผลิตสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิด ภายใต้หัวข้อ รูปแบบการใช้สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มุ่งเน้นการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในรูปแบบของเทคโนโลยีนำเสนอต่าง ๆ เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ ภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น เพื่อบอกเล่าถึง วิถีชีวิต ค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฝึกฝนให้เยาวชนได้ร่วมกันถ่ายทอดเรื่องเล่าดีๆ ในชุมชนผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) จนนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดอย่างยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบ พัฒนาระบบการ และประเมินผลการใช้รูปแบบการใช้สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓. วิธีดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย/ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ลักษณะวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณขยายวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาประมวลเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย นิยามเชิงปฏิบัติการ และกำหนดโครงสร้างของ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ สรุปรวมขั้นตอนดำเนินการวิจัย ตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

จากแผนภาพ สรุปประเด็นสำคัญของขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาวิจัยเชิงเอกสารและการวิจัยภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการใช้สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน ทำการศึกษาวเคราะห์บริบทเชิงพื้นที่เกี่ยวกับ “๕ ดู” ได้แก่ วิถีชีวิต ค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า คือ

๑.๑) ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ประชาชน ชุมชน นักวิชาการ จำนวน ๙ คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกรักษารักษ์ถิ่นบ้านเกิดของเยาวชน

๑.๒) การเสวนาออนไลน์ ตัวแทนผู้บริหาร ครู โรงเรียนในพื้นที่ นักวิชาการ ตัวแทนภาคประชาชน วัฒนธรรมจังหวัด จำนวน ๓๐ คน

๑.๓) ทำการสร้างเครือข่ายสื่อเยาวชนสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกรักษารักษ์ถิ่นบ้านเกิดของเยาวชนในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๔) ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับเยาวชนในท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตสื่อ Social Media ด้วยโทรศัพท์มือถือ เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกรักษารักษ์ถิ่นบ้านเกิดของเยาวชน จำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาสรุปผลและวิเคราะห์ผล

๒) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทำการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกรักษารักษ์ถิ่นบ้านเกิดของเยาวชน

๒.๑) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกตัวแทนเยาวชน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นเยาวชนในท้องถิ่นที่สนใจในโครงการฯ ตัวแทนจากโรงเรียน ๖ โรงเรียน ๆ ละ ๑๐ คน รวมทั้งหมด ๖๐ คน โดยการจัดฝึกอบรมตามกระบวนการวิจัยเป็นเวลา ๒ วันต่อเนื่อง และทำโครงการจับกล้องส่องบ้านเกิด: สื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม เป็นเวลา ๒ เดือน วัดผลก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการด้วยแบบประเมินจิตสำนึกรักษารักษ์บ้านเกิด และความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการ

๒.๒) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมจิตสำนึกรักษารักษ์บ้านเกิด ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการใช้สื่อสร้างสรรค์ภายใต้กรอบหลักสัปปุริสธรรม ๗ และหลักโยนิโสมนสิการ มี ๓ วิธีคิดได้แก่ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอริยสัจ / คิดแบบแก้ปัญหาโดยกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการสามารถวัดและสังเกตเห็นได้ ประกอบด้วย ๓ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๖ ข้อ

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับจิตสำนึกรักษารักษ์บ้านเกิด จำนวน ๒๒ ข้อ

ตอนที่ ๓ คำถามเกี่ยวกับเหตุผลในการคิด จำนวน ๑๐ ข้อ

ลักษณะแบบประเมินมีลักษณะประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย ถึงน้อยที่สุด โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง โดยมีเกณฑ์ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูง แสดงว่า มีจิตสำนึกรักษากันเกิดโดยภาพรวมสูงกว่าผู้ตอบได้คะแนนต่ำกว่า

๒.๓) การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

(๑) ผู้วิจัยได้นำแบบวัดตรวจสอบปรับปรุงโครงสร้างของเนื้อหา ความถูกต้องเหมาะสมชัดเจน ภาษาที่ใช้สอดคล้องกับบริบทกลุ่มตัวอย่าง เกณฑ์การให้คะแนน การแปลความหมาย ผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและปรับข้อคำถาม เป็นขั้นปรับปรุงครั้งที่ ๑

(๒) นำแบบวัดตรวจสอบความปรนัย (Objectivity) ที่พัฒนาขึ้น นำไปให้เยาวชนจำนวน ๕ คน อ่านข้อความเพื่อประเมินว่า ข้อคำถามมีความกำกวมหรือไม่ มีความชัดเจนหรือไม่ มีการแปลความหมายตรงกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ครั้งที่ ๒

(๓) การหาความตรงเชิงเนื้อหาโดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Item-objective Congruence Indexes หรือ IOC) ผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ .๕๐ – ๑.๐๐

(๔) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคทั้งหมดเท่ากับ .๘๔๔

๓) การจัดทำเวทีทบทวนผลการสร้างเครือข่ายเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกรักษากันบ้านเกิดของเยาวชน โดยการจัดประกวดแข่งขัน “เยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์สร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกรักษากันบ้านเกิดของเยาวชน” การนำข้อมูลคืนสู่ชุมชน

๔) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

๔. ผลการวิจัย

๑. รูปแบบการใช้สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธฯ ประกอบด้วยหลักการทำงาน ๓ ประการ ประกอบด้วย เครือข่ายขับเคลื่อนสานความร่วมมือ (Engage) เป็นการขับเคลื่อนกลไกการทำงาน (Collaborative Mechanism) ผ่านกระบวนการสร้างความร่วมมือ (Enrich) คือ การสร้างความร่วมมือ (Cooperation Plan) อันประกอบไปด้วย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัด โรงเรียน ชุมชน และวัฒนธรรมจังหวัด การเสริมสู่การยกระดับ (Enhance คือ กระบวนการการใช้สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดฯ (Process) ได้แก่ ๑) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือร่วมกับ เครือข่ายความร่วมมือ ๒) การสร้างกิจกรรมถ่ายทอดเรื่องราวท้องถิ่นในบ้านเกิด ผ่านสื่อ ออนไลน์ของเยาวชนในท้องถิ่น ๓) การจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องของการผลิตสื่อ สร้างสรรค์เพื่อปลูกจิตสำนึกรักษากันบ้านเกิดของเยาวชนสามารถ ถ่ายทอดเรื่องราวท้องถิ่นในบ้าน เกิดของของเยาวชนสู่สังคมภายนอก ๔) การสร้าง story ให้กับชุมชนโดย ให้เด็ก ๆ ลงไปสัมผัสกับสถานที่จริง ผ่านการสร้างสรรค์สื่อคลิปวิดีโอ ๕) พัฒนาเยาวชนให้มีประสบการณ์จริง สู่การต่อยอดนวัตกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Product) ได้แก่ องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม (Cultural knowledge) การเล่าเรื่องชุมชน (story telling) สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธ (Creative media of the Buddhist) และนำไปสู่การได้ผลสัมฤทธิ์ (Out

Come) คือ ๑) เด็กและเยาวชนความตระหนักถึง ความสำคัญเรื่องของการรักชาติ รักถิ่น รักชุมชนของตนเอง" ๒) สร้างเยาวชนให้มีประสบการณ์จริง และ ๓) เยาวชนเกิดทักษะในเรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในด้านการผลิตสื่อ คือ กระบวนการการใช้สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดฯ

๒.การออกแบบกระบวนการกิจกรรม ภายใต้โครงการสื่อสร้างสรรค์ “จับกล้องส่องบ้านเกิด: สื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมรักบ้านเกิด” มีขั้นตอน ๑ สร้างความร่วมมือเครือข่ายโรงเรียนในพื้นที่ ขั้นตอน ๒อบรมปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด ขั้นตอน ๓ การทำโครงการจับกล้องส่องบ้านเกิด สื่อวัฒนธรรมรักบ้านเกิด ขั้นตอน ๔ นำเสนอผลผลิตคลิปวิดีโอสื่อสร้างสรรค์ กำหนดประเด็นการจัดกิจกรรมภายใต้แนวความคิด ได้แก่ ๑) อยู่ในกรอบแนวคิด “แลดูเบิ่งผ่อ” คือ “๕ ดู” ได้แก่ วิถีชีวิต ค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ๒) พัฒนาสื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในรูปแบบของเทคโนโลยีนำเสนอต่าง ๆ เช่น คลิปวิดีโอ หนังสือ ภาพ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เป็นต้น และ ๓) นำเสนอวิถีชีวิต ค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยโครงการนี้ได้กำหนดกติกาคือเป็นการร่วมมือกันระหว่างเยาวชนปราชญ์ชาวบ้าน และ ครูผู้สอนสอนวิชาประวัติศาสตร์ ภายใต้ชื่อ โครงการจับกล้องส่องบ้านเกิด: “สื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมรักบ้านเกิด” และมีการสร้างกิจกรรมได้แก่ กิจกรรมที่ ๑ สัมผัสภาพใหม่ของฉัน กิจกรรมที่ ๒ เรียนรู้และแบ่งปัน กิจกรรมที่ ๓ เรื่องเล่าดีๆ ของบ้านฉัน กิจกรรมที่ ๔ เสริมทักษะผลิตสื่อสร้างสรรค์ และกิจกรรมที่ ๕ สร้างสรรค์พลังใจ (รักบ้านเกิด) นำไปสู่ผลลัพธ์ คือ ๑. ความรู้ด้านการผลิตสื่อออนไลน์ และสนับสนุนการเล่าเรื่องในชุมชนผ่านสื่อโซเชียลมีเดียให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่จุดดีของชุมชนผ่านสื่อสร้างสรรค์ ๒. มีการสำนึกรักบ้านเกิด ตระหนักถึงประวัติศาสตร์ชุมชนมากขึ้น และ ๓. นำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดอย่างยั่งยืน

๓. ผลประเมินรูปแบบการใช้สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลวิจัยเชิงปริมาณโดยภาพรวมพบว่า เยาวชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดตามหลักสัปปุริสธรรมและโยนิโสมนนสิการสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ โดยพบว่าคะแนนเฉลี่ยสำนึกรักบ้านเกิดหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และคะแนนเฉลี่ยเหตุผลในการคิดหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ นอกจากนี้แล้ว ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม พบว่า ผู้รับอบรมมีความพึงพอใจต่อการอบรมในภาพรวมด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก สำหรับผลข้อมูลเชิงคุณภาพสามารถยืนยันกระบวนการปลูกจิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด พบว่า นักเรียนสะท้อนความรู้สึกต่อการเข้าร่วมกิจกรรม สรุปดังนี้ ๑) สนใจในประวัติศาสตร์ไทยมากขึ้น ๒) ได้รับความรู้ที่ถูกต้องมากกว่าเดิม ๓) มีความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม สร้างความสามัคคี ๔) กิจกรรมสนุก ได้เจอเพื่อนใหม่ๆ ต่างโรงเรียน ๕) ได้นำเสนอข้อมูลต่างๆ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ๖) มีความภูมิใจในบ้านเกิด ควรค่าในการอนุรักษ์ ๗) ภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ๘) ประสบการณ์ใหม่ๆ จากการลงพื้นที่

๕. อภิปรายผล

จากผลวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า จิตสำนึกรักษาก่อนเกิดก่อนและหลังรับการอบรมสูงกว่า ก่อนเข้าร่วมอบรมในทุกด้าน ได้แก่ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล หลังอบรม สูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเหตุผลในการคิดด้านการรู้วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบไร้คุณธรรม วิธีคิดแบบอริยสัจ/คิดแบบแก้ปัญหา หลังอบรมสูงกว่าก่อน เข้าร่วมโครงการ สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรักษาก่อนเกิดผ่าน กิจกรรมโครงการสื่อสารสร้างสรรค์วิถีพุทธ ทำให้เยาวชนฝึกฝนและรู้จักพิจารณาไตร่ตรองตามหลัก วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ผ่านการลงมือทำกิจกรรม ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นมองเห็น ความจริงและมองเห็นประโยชน์ในสถานการณ์รอบด้านได้ เมื่อได้รู้จักคิด ทำให้สามารถนำวิธี คิด ไปใช้ทุกสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน โดยนำวิธีคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ร่วมกันกับปลูกฝัง ให้เยาวชนเห็นคุณค่า ภูมิใจในบ้านเกิด วิถีชีวิต ชุมชน วัฒนธรรมวิถีไทย ผ่านกระบวนการที่ได้ ออกแบบกิจกรรมและการเล่าเรื่องราวผ่านสื่อสารสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ทั้งนี้จากการออกแบบโครงการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติลงพื้นที่ปฏิบัติจริงในการผลิต สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธ โดยนักเรียนได้มีโอกาสได้สำรวจพื้นที่ในชุมชน ทำให้การพัฒนา คุณลักษณะตามหลักสัปปุริสธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านหลักรู้บุคคล จากการไปสัมภาษณ์ ประชาชนชาวบ้าน ทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ชีวิตใหม่ ๆ เชื่อมโยงตนเองกับบุคคล และชุมชน สอดคล้องกับหลักการสัปปุริสธรรมที่ว่า การรู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงานร่วม การร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ ถูกต้องเหมาะสมและได้ผล จะได้ประโยชน์อะไรเพื่อความเจริญของงานแห่งชีวิตที่แท้จริงของเขา ด้วย^{๑๐}

นอกจากนี้ผลวิจัยเชิงคุณภาพยังพบว่า เยาวชนเกิดความประทับใจและเห็นคุณค่าของ ภูมิปัญญาชุมชน ดังคำเสียงสะท้อนความคิดของนักเรียนคนหนึ่งที่ว่า “ได้เกิดความรัก ความ ห่วงเห่น และภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น” “ได้รู้จักประชาชนท้องถิ่นในชุมชน” “รู้สึกสนุก ไม่ เคยไปได้เจอสิ่งแปลกใหม่ ไปเรียนรู้ประวัติศาสตร์บ้านเกิด” โดยผลสำเร็จของโครงการ ตัวแทน นักเรียน ๖ โรงเรียนได้ผลิตสื่อวีดิทัศน์ ๑๐ ชิ้นงาน เกิดจากการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชนในพื้นที่ ที่จะปลูกฝังถ่ายทอดวิถีชีวิต วิถีวัฒนธรรมในบ้านเกิดให้กับเยาวชนใน พื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลาค ภูวนาธิพงศ์และคณะ^{๑๑} ที่พบว่า ๑) ต้องการให้

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรมฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ผลิตธรรม, ๒๕๕๕), หน้า ๒๑๐.

^{๑๑} กมลาค ภูวนาธิพงศ์ และคณะ “การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสันติสุขตามหลักคำสอนของ ศาสนาในพื้นที่ภาคกลางและภาคใต้”, **รายงานวิจัย**, (พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

เยาวชนรักชาติวิชิตชุมชน คงความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ๒) ต้องการให้เยาวชนพัฒนาจิตโดยอาศัยความเชื่อ ความศรัทธาตามหลักคำสอนทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ๓) ต้องการให้เยาวชนปฏิบัติที่ดีต่อกันในชุมชน มีความรัก ความสามัคคี และความปรองดองในชุมชน ๔) ให้เยาวชนเห็นคุณค่ามรดกวัฒนธรรมของชุมชน และรักชาติวิชิตชุมชนไว้ให้อยู่ร่วมกันบนพื้นฐานพหุวัฒนธรรม นอกจากนี้การผลิตสื่อสร้างสรรค์เป็นการช่วยส่งเสริมเยาวชนสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นกับชุมชน ดังงานวิจัยของ เกติณี ประทุมสุวรรณ^{๑๒}พบว่า การที่บุคคลและชุมชนมีภูมิปัญญา และภูมิคุ้มกันที่ดี พวกเขาจะเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมที่ทำให้เกิด “สื่อดี” และ “พื้นที่ดี” ต่อไป องค์ประกอบหลักของตัวชี้วัด ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านกิจกรรม ด้านปัจจัยแวดล้อม และด้านผลลัพธ์ ส่วนการขับเคลื่อนชุมชนสู่การเป็นเมืองสื่อสร้างสรรค์นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันหลักต่าง ๆ ในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)^{๑๓}ที่กล่าวว่า ระบบการศึกษาที่สมบูรณ์ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบพร้อมทั้งศีล สมาธิ และปัญญา โดยไตรสิกขา คือ หลักการศึกษาหรือการฝึกฝนอบรม ที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือให้เกิดตัวการศึกษาที่แท้ การศึกษาเป็นกระบวนการสร้างปัญญา นำไปสู่อิสรภาพของชีวิต เป็นไปเพื่อความดำรงอยู่ด้วยดีร่วมกันในสังคมได้ โดยกระบวนการพัฒนาการใช้สื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาบ้านเกิด เป็นการออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีโอกาสได้พัฒนาตนในการดำเนินชีวิต เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน ดังพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)^{๑๔}ได้อธิบายว่า การถือกุศลและสัมพันธ์ของไตรสิกขาในวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์มี ๓ ด้าน ที่ประสานสัมพันธ์เป็นปัจจัยหนุนเนื่องไปด้วยกัน ได้แก่ ด้านที่ ๑ การสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งการรับเข้าและแสดงออก ได้แก่ พฤติกรรมในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางวัตถุคือสิ่งของเครื่องใช้ปัจจัย ๔ เริ่มแต่อาหารการกินสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เทคโนโลยี และทางสังคม คือเพื่อนมนุษย์ ด้วยกันมีความสัมพันธ์เหล่านี้ด้วยพฤติกรรมทางกายและวาจาทั้งการรับเข้าและการแสดงออกภายนอก ทั้งหมดนี้เป็นด้านหนึ่งของชีวิต รวมเรียกว่า ด้านพฤติกรรม ด้านที่ ๒ การสื่อสัมพันธ์ และพฤติกรรมทั้งหมดมีการเกิดขึ้นโดยการตั้งใจ ไม่ว่าจะเป็นการพูด ทำ คิด ย่อมมาจากความตั้งใจ จงใจ เจตจำนง และมีแรงจูงใจอยู่เบื้องหลังอันมีทั้งดีและไม่ดี เช่น ความรัก ความชอบ ความเกลียด ความโกรธ และมีความสุขทุกข์ที่สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหว ความสัมพันธ์ด้านการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์นี้ รวมเรียกว่า ด้านจิตใจ ด้านที่ ๓ เมื่อเราขยับพฤติกรรมทั้งหมดต้อง

^{๑๒} เกติณี ประทุมสุวรรณ, “เมืองสื่อสร้างสรรค์: ตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนาเยาวชน”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน – มิถุนายน), ๒๕๕๙: ๕๕-๕๖.

^{๑๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุง, พิมพ์ครั้งที่ ๓๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิไลย์, ๒๕๕๕), หน้า ๒๑๐.

^{๑๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย, ฉบับปรับปรุง, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๕๔.

อาศัยความรู้ เรามีความรู้แค่ไหนก็ทำพฤติกรรมแค่นั้น คนมีปัญหาน้อย ความรู้ก็น้อย พฤติกรรมก็จะทำเพียงต้นๆ แต่ถ้ามีความรู้มากพฤติกรรมก็จะลุ่มลึกเหมือนปัญญาที่มี องค์ประกอบของชีวิตส่วนนี้ เรียกว่า ด้านปัญญา

จากผลสำเร็จของโครงการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ภายใต้โครงการ “จับกล้องส่องบ้านเกิด: สื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม นับว่าเป็นการสร้างเครือข่ายความมือในมิติมหาวิทยาลัยกับการขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ ผ่านการร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน ราษฎร์ชาวบ้าน การปลูกฝังเยาวชนให้สำนึกรักษ์วัฒนธรรม สืบทอด ห่วงแหน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาในท้องถิ่น นำมาเผยแพร่ในรูปสื่อคลิปวิดีโอ ผ่านช่องทางเครือข่ายออนไลน์ ส่งผลให้เยาวชนเกิดพฤติกรรมเชิงสรรค์ในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยจินห์จุฑา ศุภมมงคล และ กมลลาศ ภูวนาธิพงศ์^{๑๕} ได้ศึกษาถึงเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนโดยใช้สื่อตามแนวพุทธจิตวิทยา ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการใช้สื่อโซเชียลที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนได้แก่ กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ตามหลักไตรสิกขา และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียล ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านปัญญา จิตใจ กายภาพ และสังคม และหลักภาวนา ๔ การพัฒนาและแสดงออกผ่านพฤติกรรมทางกาย วาจา และหลักโยนิโสมนสิการ เป็นการฝึกการใช้ความคิดอย่างถูกต้อง

๖. องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรักบ้านเกิด เพื่อบอกเล่าถึงวิถีชีวิต ค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องเล่าดีๆ ของชุมชนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดอย่างยั่งยืน จะต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนในพื้นที่ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน และการกำหนดประเด็นบูรณาการของการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด ทำความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันกับคนในชุมชน โดยใช้หลักความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างเป็นเครือข่ายในโรงเรียนเชื่อมโยงกับชุมชน บูรณาการการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น วิชาประวัติศาสตร์ ศิลปะ สังคมศึกษา ภาษาไทย โดยส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง สัมผัสวิถีชีวิต ทุนวัฒนธรรมในท้องถิ่น ทำให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกันพัฒนาชุมชนนำไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในชุมชน สรุปเป็นแผนภาพดังนี้

^{๑๕} จินห์จุฑา ศุภมมงคล และกมลลาศ ภูวนาธิพงศ์, “การพัฒนาพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์สำหรับเยาวชนโดยใช้สื่อตามแนวพุทธจิตวิทยา”, วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน), ๒๕๖๓: ๙๕-๙๖.

แผนภาพที่ ๒ รูปแบบการใช้สื่อสร้างสรรค์วิธีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๗. สรุป

จากผลวิจัยสรุปผลลัพธ์ของการใช้รูปแบบการใช้สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ๑. การพัฒนากระบวนการใช้สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน ๒. กิจกรรมใช้สื่อสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกรักถิ่นบ้านเกิดของเยาวชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓. ผลผลิตสื่อสร้างสรรค์ ๑๐ ชิ้นงาน ๔. สิ่งที่ยาวชนได้รับ ๑) เยาวชนมีจิตสำนึกรักษ์เกิดตามหลักสัปปริสธรรมและโยนิโสมนนสิการสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ ๑) ความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญต่างๆ ๒) ความรู้เรื่องประวัติ ความเป็นมาของสถานที่สำคัญต่างๆ ๓) ได้รู้จักสถานที่สำคัญในท้องถิ่นใกล้โรงเรียน ๔) ทำให้เกิดความรัก และภูมิใจในท้องถิ่น และ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๕) ได้เกิดความรัก ความหวงแหน และภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖) ได้รู้จักปราชญ์ท้องถิ่นในชุมชน ๗) รู้สึกภูมิใจที่เราได้มีแหล่งโบราณสถานสำคัญทางประวัติศาสตร์ในชุมชน

สรุปได้ว่า รูปแบบการใช้สื่อสร้างสรรค์วิถีพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดของเยาวชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ่านกระบวนการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรักบ้านเกิด เพื่อบอกเล่าถึงวิถีชีวิต ค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องเล่าดีๆของชุมชนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นในบ้านเกิดอย่างยั่งยืน จะต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนในพื้นที่ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน และการกำหนดประเด็นบูรณาการของการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด ทำความเข้าใจในเป้าหมายร่วมกันกับคนในชุมชน โดยใช้หลักความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างเป็นเครือข่ายในโรงเรียน เชื่อมโยงกับชุมชน บูรณาการการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น วิชาประวัติศาสตร์ ศิลปะ สังคมศึกษา ภาษาไทย โดยส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ชิมชั้บวิถีชีวิต ทุนวัฒนธรรมในท้องถิ่น ทำให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกันพัฒนาชุมชนนำไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในชุมชน

๘. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลสำเร็จของโครงการ ดังนั้นหน่วยงานระดับนโยบาย ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น วัฒนธรรมจังหวัด มหาวิทยาลัยในพื้นที่ร่วมสร้างภาคีเครือข่ายกับโรงเรียนในพื้นที่ ควรประสานความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีวัฒนธรรมของชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน ในการจัดโครงการพัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด โดยปลูกฝังผ่านเยาวชนในพื้นที่ ร่วมกันปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรักถิ่นบ้านเกิด นำไปยกระดับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรจัดการเรียนการสอนกระตุ้นให้นักเรียนได้มีโอกาสลงมือสำรวจ เรียนรู้จาก การปฏิบัติ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาเรียนรู้ให้มากขึ้น ควรสนับสนุนให้นักเรียนได้ลงพื้นที่ทุนมรดกทาง วัฒนธรรม นำประสบการณ์จริงมาบูรณาการกับรายวิชาในชั้นเรียนมากขึ้น

๒) ควรจัดฝึกอบรมและความรู้ด้านการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ผูกเล่าเรื่อง story telling ในท้องถิ่นในบ้านเกิด โดยจัดกิจกรรมการนำเสนอสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ผ่านช่องทางเครือข่าย ออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลสำเร็จดังกล่าว ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายเยาวชนวัดกรักษ์บ้าน เกิดในชุมชน เพื่อปลูกฝังและสร้างเยาวชนต้นแบบในการเผยแพร่วิถีชีวิต น่าจะช่วยพัฒนา เครือข่ายเยาวชนมีจิตสำนึกกรักษ์บ้านเกิด ความภาคภูมิใจ ห่วงแหน วัฒนธรรมที่ดีงาม อัตลักษณ์ ท้องถิ่นดีงานในบ้านเกิด นำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์และยกระดับเศรษฐกิจ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนในอนาคตได้

บรรณานุกรม

กมลาศ ภูวนาธิพงศ์ และคณะ. “การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสันติสุขตามหลักคำสอนของศาสนา ในพื้นที่ภาคกลางและภาคใต้”. รายงานวิจัย. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.

เกศินี ประทุมสุวรรณ. “เมืองสื่อสร้างสรรค์: ตัวชี้วัดเพื่อการพัฒนาเยาวชน”. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๒ (เมษายน – มิถุนายน), ๒๕๕๙.

ชญานันท์ อัครธรรมานนท์ และประทีป พิชทองกลาง. “การสื่อสารธรรมเพื่อการพัฒนาสังคม เชิงสร้างสรรค์”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๖ ฉบับพิเศษ.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_DraftFinal.pdf [๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕].

พนา ทองมีอาคม และคณะ. เรียนรู้เรื่องสื่อ. สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด, ๒๕๕๙.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย. ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). พุทธธรรมฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ ๓๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ผลิธิม์, ๒๕๕๕.

สมเด็จพุฒาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๖๐.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔. สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๙.

อัษฎรินทร์ อมรอิสริยาชัย. “สื่อออนไลน์สำคัญไหน” ความสำคัญของสื่อ และสิ่งที่สื่อขาดหายไปในปัจจุบัน. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://kuza.me/Yapao> [๒๘ เมษายน ๒๕๖๕].

